

DENGE VE
DENETLEME
AĞI

BIRARADA.ORG

Demokrasi
BAROMETRESİ

POLİTİKA BELGESİ NO: 19

23 / Ocak / 2015

İÇ GÜVENLİK PAKETİNDE BİZLERİN DE SÖZÜ OLSUN

Denge ve Denetleme Ağı olarak, "iç güvenlik paketi"nin mevcut haliyle kanunlaştığı, **takdirde keyfi uygulamaların ve ihlallerin önünü açabileceğini düşünüyoruz.** Tasarının, denge ve denetleme sistemini zedeleyebileceğine ve **geniş bir katılımı tartışılması gerektiğine inanıyoruz.**

Keyfi Uygulamalara Yol Açar mı?

Bu düzenlemeye göre, kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışarıdan bakıldığına içerisi görülmeyen bölümlerinin aranması, İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dahilinde **mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin** yazılı; acele hallerde ise sözlü emriyle

Kamuoyunda "iç güvenlik paketi" olarak bilinen "Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı", TBMM'de (Türkiye Büyük Millet Meclisi) İçişleri Komisyonu'nda görüşülerek kabul edilmiştir. Tasarı, daha sonra, TBMM Genel Kurulu'nda oylanacaktır. Tasarıya ilişkin kamuoyunda tartışılan; arama, dinleme, el koyma, savunma hakları gibi konuların, özgürlükleri kısıtlayacağı ve keyfi uygulamalara yol açabileceği endişesindeyiz.

(sonradan yazılıyla teyit edilmek üzere) yapılabilir.¹ Bu ifadenin, **keyfi uygulamaların önünü açabileceği kaygısını taşıyoruz.**²

Tasarıda Muğlak İfadeler Bulunmaktadır

Toplantı ve gösteri hakkı Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınmıştır. Tasarıya göre, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, yüzlerini **kısmen de olsa kapatanlar** ve yasadışı topluluklara ait amblemleri **andırır** giysiler giyenler de suç işlemektedir.³ Bu çelişkili ve muğlak ifadelerin kullanılması ve buna getirilen cezaların artırılması⁴ dile getirdiğimiz kaygıları arttırmaktadır. Aynı zamanda, toplumda soru işaretlerine yol açmakta, **hukuki güvenilirlik ilkesi ve devlet-vatandaş arasındaki güven ilişkisinin zarar görmesine sebep** olmaktadır.

Soruşturmayı Kim Yapacak?

Soruşturma, suçun işlenmesinden **başlayarak yargı verilmeye dek savcı ve yargıç yönünden yapılan inceleme, araştırma ve kanıtların toplanmasıdır.** Bu işlem, yargı görevlileri tarafından yapılır. Tasarıda, "*vali, kolluk amir ve memurlarına suçun aydınlatılması ve suç faillerinin bulunması için gereken acele tedbirlerin alınması hususunda doğrudan emirler verebilir*" ve "*valiye verilmiş olan yetkiler, ilçede kaymakam tarafından da kullanılabilir*" ifadeleri yer almaktadır.⁵ Savcılık makamına ait bir yetkinin, yürütmeye bağlı bir makama verilmesi (vali ve kaymakamlar), denge ve denetleme sistemini olumsuz yönde etkileyebilecek bir uygulamaya dönüşebilir. Bu konuyla ilgili **endişeler giderilmeli, düzenlemeye açıklık getirilmeli, kullanılan her yetkinin denetlenebilir ve hesap verilebilir olması gerektiğinin altı çizilmelidir.**

Denge ve Denetleme Ağı Olarak Çözüm Önerilerimiz

• Hepimizi ilgilendiren ancak diğer taraftan da çok hassas ve karmaşık olan bu konunun **geniş bir katılımı tartışılması gerektiğine inanıyoruz.** Bu kanun tasarısı, ilgili komisyonlarda görüşülürken farklı kesimlerden ceza usul hukukçularının, konunun uzmanlarının ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri değerlendirmeye alınmalı, **yasa yapma süreci katılımcı bir şekilde işletilmelidir.**

• İlgili kanun tasarısı **yine bir torba kanun tasarısı** şeklinde gelmiştir. Torba kanun denilen uygulama çoğunlukla, birbiriyle direkt ilişkisi olmayan, pek çok mühim konunun aynı yasa tasarısına eklenerek yasalama süreci olmayan torba yasa düzenlemelerine son vermelidir.

• İlgili kanun tasarısının yasalama süreci halinde, **oluşabilecek keyfi uygulamalar ve ihlallere yol açabilecek pratiklerin yaşanması durumunda, gerekli yargı yollarına başvurma hakkı işletilmeli, bu uygulamalardan sorumlu kolluk memurları ile ilgili adli ve idari soruşturmalar etkin bir şekilde yürütülmelidir.** Bu bağlamda uzun süredir gündemde olan **kolluk şikayet mekanizması eşzamanlı** olarak hayata geçirilmelidir.

1- "Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı", madde.1, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0995.pdf>

2- Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119/1. maddesinde yer alan kısıtlamanın kalması kaydıyla, sözlü emirle arama derhal yazılı hale getirilmesi halinde durum aciliyetine göre kabul edilebilir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119 maddesinde göre, kâkım kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılmadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri arama yapabilirler. Ancak, konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir. Kolluk amirinin yazılı emri ile yapılan arama sonuçları Cumhuriyet Başsavcılığına derhal bildirilir. Ayrıca arama tutanağına, işlemi yapanların açık kimliklerinin yazılması; kapalı yerlerde arama yapabilmek için Cumhuriyet savcısı hazır değilse iki tanık bulundurulması ve kişinin avukatının aramada hazır bulunmasına engel olunamayacağı gibi güvenceler getirilerek kişi haklarının korunması ve keyfiliğe karşı kişinin yargısal güvenliği sağlanmaktadır. Burada amaçlanan, keyfi aramaların önünü kesmektir. CMK Madde 119 - (1) (Değişiklik : 25/5/2005 - 5353/15 md.)

3- Ayrıca toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde; taş, sopa, demir bilye ve sapan taşıyanlarda iki yıl altı aydan dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılabilirler. Madde 3. [http://www2.tbmm.gov-tr/d24/1/1-0995.pdf](http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0995.pdf)

4- Yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örtenler iki yıl altı aydan dört yıla kadar, yasadışı topluluklara ait üniformayı andıran giysiler giyenler altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. Madde. 3, [http://www2.tbmm.gov-tr/d24/1/1-0995.pdf](http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0995.pdf)

5- Taş, sopa, bilye ve sapan da ateşli silah kategorisiyle aynı değerlendirilip, kullanımları halinde cezaları ağırlaştırılmaktadır.

6- Madde.7, [http://www2.tbmm.gov-tr/d24/1/1-0995.pdf](http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0995.pdf)